

aeres milieu

ingenieursbureau voor bodem, archeologie, geohydrologie, ecologie

RAPPORT
Archeologisch bureauonderzoek
Van Dongenstraat 18 te Lierop
(gemeente Someren)

RAPPORT

Archeologisch bureauonderzoek Van Dongenstraat 18 te Lierop (gemeente Someren)

Aeres Milieu Projectnummer : AM23562
Status rapport : Concept (versie 1)
ISSN Nummer : 2214-5656
Datum : 1 februari 2024

Opdrachtgever :

Opsteller rapport : MA.I
Actorregistratienrs. : | 26962666
Paraaf :

Redactie :
Actorregistratienrs. : 46061268
Paraaf :

Vrijgave :
Actorregistratienrs. : 46061268
Paraaf :

Aeres Milieu B.V.
Noordhoven 4
6042 NW ROERMOND
(t) 0475 – 320 000
e-mail: info@aeres-milieu.nl
www.aeres-milieu.nl

Disclaimer

Het onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden (opzet conform de geldende richtlijnen en protocollen).

Aeres Milieu accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid voor maatregelen of mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Aeres Milieu uitgevoerde onderzoek neemt. Tevens wordt opgemerkt dat Aeres Milieu voor het verkrijgen van de voor het bureau onderzoek noodzakelijke informatie (mede) afhankelijk is van externe bronnen. Voor Aeres Milieu is niet te verifiëren of deze bronnen altijd volledig en zonder fouten zijn. Hierdoor kan Aeres Milieu niet instaan voor de juistheid en volledigheid van de verzamelde historische informatie.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING.....	4
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	5
1. INLEIDING.....	6
2. WERKWIJZE.....	9
2.1 Inleiding.....	9
3. BUREAU-ONDERZOEK	10
3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie	10
3.2 Landschappelijke situatie - bodem.....	11
3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht.....	12
3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden	13
3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch kaartmateriaal	14
4. VERWACHTINGSMODEL	18
5. AANBEVELINGEN	21
LITERATUURLIJST	22

Bijlagen:

- 1 Topografische ligging onderzoeksgebied
- 2 Archeologische gegevens cf. Archis 3
- 3 Archeologische Beleidskaart gemeente Someren
- 4 Overzicht geomorfologische kaart
- 5 Overzicht bodemkaart
- 6 Reliëfkaart

SAMENVATTING

In de periode december 2023 – januari 2024 is door Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de Van Dongenstraat 18 te Lierop (gemeente Heusden). Aanleiding voor het laten uitvoeren van dit archeologisch bureauonderzoek betreft een aanvraag voor een bestemmingsplanwijziging. De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering, zal de bodemverstoring tot ten minste 80 centimeter (vorstvrije diepte) beneden maaiveld reiken. De verwachting is dan ook dat bij het uitgraven van de bouwputten, ten behoeve van de voorgenomen nieuwbouw, de bodem tot in het archeologische niveau verstoord zal worden en eventueel aanwezige archeologische waarden daardoor verloren zullen gaan. De onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Someren (2015) in de zone Categorie 3 (Hoge archeologische verwachting). Voor deze verwachtingszone geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 250 m² en dieper dan 40 centimeter beneden maaiveld. Middels deze kaart heeft de gemeente aangegeven dat de locatie onderzoeksplichtig is.

Op de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Lierop. Ten noorden, oosten en westen zijn dekzandruggen aanwezig. In het zuiden van en ten zuidoosten van de kern van Lierop ligt een dekzandvlakte. Ten noorden en oosten van het plangebied zijn dalvormige laagten en het beekdal van de Aa aanwezig. Op het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN4) is een duidelijk hoogteverschil tussen de dorpskern van Lierop en de lageregelegen omliggende gebieden, vooral ten noorden van het plangebied zijn duidelijk lageregelegen gebieden te zien.

De vermoedelijke ligging op een dekzandrug nabij waterlopen zullen voor jager-verzamelaars een gunstige vestigingslocatie zijn geweest. In de omgeving van het plangebied is één vuursteenvondst gemeld, nabij de noordelijke dalvormige laagte. Voor de periode laat-paleolithicum tot aan het mesolithicum wordt daarom een middelhoge verwachting opgesteld. Deze hogere ligging van het plangebied nabij waterlopen zal ook voor latere landbouwende samenlevingen een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. De ligging van het plangebied juist ten noorden van de middeleeuwse kerk van Lierop en de vorm van de perceelgrenzen in de 19^e eeuw wijzen beide mogelijk op dat het plangebied al vroeg werd ontgonnen. Vondsten uit de ijzertijd en de Romeinse tijd zijn ten noorden van het plangebied aangetroffen. Voor het plangebied geldt daarom een hoge verwachting voor zowel nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Het plangebied ligt aan de Van Dongenstraat binnen de dorpskern van Lierop. Historisch kaartmateriaal wijst uit dat het plangebied rond de overgang van de 19^e naar de 20^e eeuw vrijwel continu bebouwd was. Tijdens de eerste drie decennia van de 20^e eeuw was een deel van het voormalige gemeentehuis van Lierop mogelijk gelegen binnen het plangebied. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd.

Gedurende de 20^e eeuw hebben binnen het plangebied meerdere bebouwingsfasen plaatsgevonden, waardoor de bodem binnen het plangebied tot in het archeologisch niveau kan zijn verstoord.

Voor het plangebied wordt een archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk geacht. Dit kan plaatsvinden in de vorm van een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen, verkennende fase (IVO-o) om de intactheid van de bodem en de diepteligging van potentiële archeologische niveaus vast te stellen.

De resultaten van dit onderzoek dienen te worden getoetst door de bevoegde overheid (gemeente Someren), dat op basis van het uitgebrachte advies een besluit zal nemen. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Administratieve gegevens onderzoekgebied	
Projectnaam	AM23562
OM-nummer	5489771100
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Someren
Plaats	Lierop
Adres	Van Dongenstraat 18 te Lierop
Toponiem	Van Dongenstraat 18
Kadastrale registratie	Someren, sectie O, nummer 891
x, y-coördinaten	Centrum: 175.544; 381.331
	NW: 175.513; 381.348
	NO: 175.587; 381.346
	ZW: 175.512; 381.319
	ZO: 175.564; 381.304
Aanleiding onderzoek	Bestemmingsplanwijziging
Oppervlakte plangebied	Circa 2.405 m ²
Huidig grondgebruik	Deels bebouwd, deels in gebruik als verharde parkeerplaats
Opdrachtgever	
Bevoegde overheid	Gemeente Someren
Archeologisch adviseur	(Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)
Opslag documentatie en materiaal	Noordhoven 4 te Roermond tot deponering bij provinciaal depot bodemvondsten Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch/E-depot
Datum uitvoering	December 2023 - Januari 2024

1. INLEIDING

In opdracht van Hartman Beheer b.v. heeft Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie:

Adres onderzoekslocatie	: Van Dongenstraat 18 te Lierop
Gemeente	: Heusden
Oppervlakte	: Circa 2.405 m ²
Huidig gebruik van de locatie	: Deels bebouwd, deels in gebruik als verharde parkeerplaats
Toekomstig gebruik	: Nieuwbouw woon-zorg complex

Dit archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de BRL SIKB 4000 (protocol 4002), KNA 4.1. Het archeologische onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek naar de historie en bodemgesteldheid van de onderzoekslocatie.

Aanleiding

Aanleiding voor het laten uitvoeren van dit archeologisch bureauonderzoek betreft een aanvraag voor een bestemmingsplanwijziging ten behoeve van de sloop van de huidige bebouwing en de realisatie van het nieuwbouw woon-zorgcomplex. De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering, zal de bodemverstoring tot ten minste 80 centimeter (vorstvrije diepte) beneden maaiveld reiken. De verwachting is dan ook dat bij het uitgraven van de bouwputten, ten behoeve van de voorgenomen nieuwbouw, de bodem tot in het archeologische niveau verstoord zal worden en eventueel aanwezige archeologische waarden daardoor verloren zullen gaan.

De bevoegde overheid, de gemeente Someren, heeft op gemeentelijk niveau een archeologisch beleid vastgesteld en beschikt over een Archeologische Verwachtingen – en waardenkaart (2015).¹ De onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Someren in de zone Categorie 3 (gebieden van hoge archeologische waarde). Voor deze verwachtingszone geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 250 m² en dieper dan 40 centimeter beneden maaiveld. Middels deze kaart heeft de gemeente aangegeven dat de locatie onderzoeksplichtig is (zie Bijlage 3). Het plangebied ligt binnen het bestemmingsplan 'Lierop' (vastgesteld op 24-04-2010) waarbij dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie 1' van toepassing is. Hiervoor geldt eveneens een onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 250 m² en een verstoringsdiepte dieper dan 40 centimeter onder maaiveld.²

Doel

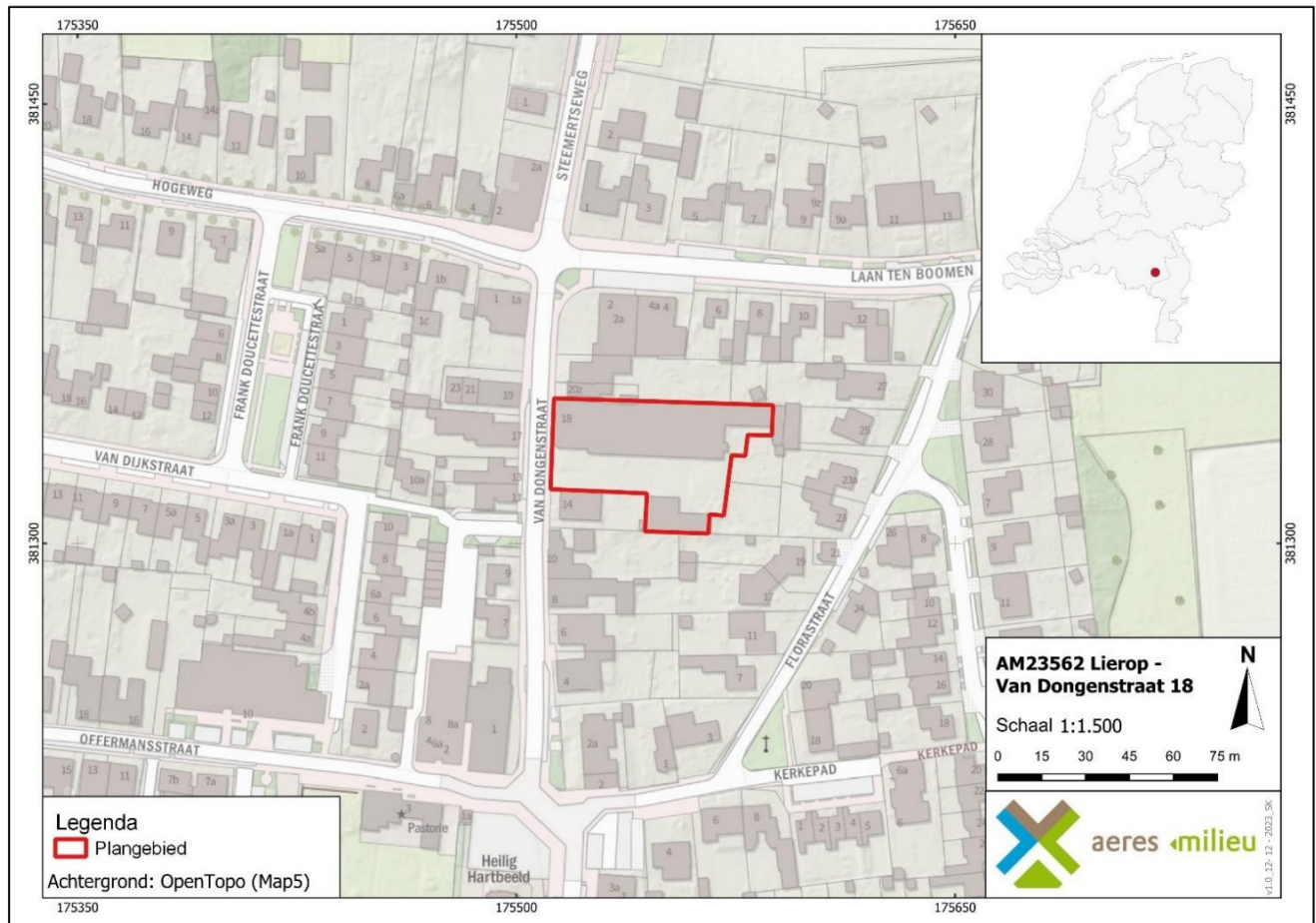
Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor de locatie. Dit verwachtingsmodel wordt op basis van historische kaarten en bekende landschappelijke en archeologische gegevens gevormd. Dit verwachtingsmodel zal vervolgens leiden tot een aanbeveling over het behoud *in-situ* of eventueel vervolgonderzoek.

¹ Archeologiekaart gemeente Someren, Archeologische verwachtingen- en waardenkaart 2015 (Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant).

² www.omgevingswet.overheid.nl

Plangebied

Het plangebied ligt aan de Van Dongenstraat 18 in de bebouwde kom van Lierop. Momenteel is het plangebied deels bebouwd (voormalige café-zaal van Oosterhout) en bijbehorend deels een verharde parkeerplaats (Figuur 1). In het noorden, oosten en zuiden wordt het plangebied begrensd door bebouwing (woningbouw) en in het westen door de Van Dongenstraat.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, deze is aangegeven met het rode kader (bron: OpenTopo(Map5)).

2. WERKWIJZE

| 2.1 Inleiding

Bij het uitvoeren van het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Deze bronnen geven inzicht in bekende, of te verwachten archeologische resten binnen het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn deze bronnen van belang voor het opstellen van de landschapsgenese.

Archeologische bronnen

- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (Archis3)
- Archeologische Verwachtingen- en Waardenkaart van de gemeente Someren
- Specifieke lokale informatie (heemkundekring, amateurarcheologen)

Bodem- en geomorfologische kaarten

- Bodemkaart (Alterra)
- Geomorfologische kaart (Alterra, uit Archis3)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN4)

Historische kaarten

- Historisch kadastraal minuutplan (1800-1832)
- Historische topografische en militaire kaarten (1830 tot 1978)
- Moderne topografische kaart (tot 2022)

De bovenstaande bronnen worden aangevuld door mogelijke informatie afkomstig van lokale archeologische verenigingen en werkgroepen. De overige aanvullende informatie is terug te vinden in de literatuurlijst.

De Heemkundekring De Vonder, is op 13 december 2023 per e-mail gecontacteerd met de vraag met de vraag om aanvullende informatie betreffende het plangebied. Tot op heden is hierop nog geen reactie ontvangen.

3. BUREAUONDERZOEK

3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie

Het plangebied ligt in de Roerdalslenk,³ een tektonisch dalingsgebied. De ondergrond wordt doorsneden door een aantal zuidoost-noordwest georiënteerde breuken, die de Roerdalslenk en het Kempenblok begrenzen. Het plangebied ligt in het zuidelijk en oostelijk deel van de Roerdalslenk, een tektonisch dalingsgebied. In de Roerdalslenk komen dekzandpakketten tot wel 15 meter dik voor. Ter hoogte van het plangebied komen dekzanden en/of overige periglaciale afzettingen voor behorende tot het Laagpakket van Wierden in de Formatie van Boxtel (Bx3).

Het dekzand is gevormd tijdens de laatste ijstijd (Weichselien; circa 115.000 – 11.700 jaar geleden), aan het eind van het Pleistoceen. Het huidige landschap is in die periode voor een groot deel gevormd. Er ontstond een steeds kouder en droger klimaat.⁴ In deze periode (circa 115.000 – 11.700 jaar geleden) breidde het landijs zich sterk uit in Europa. Gedurende het grootste deel van het Weichselien was de bodem bevroren. Tijdens perioden dat er sprake was van dooi, werd door sneeuwsmelt- en regenwater veel sediment verspoeld, waarbij fluvioperiglaciale afzettingen zijn gevormd en dalen ontstonden. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn zeer divers in textuur. Ze bestaan uit fijn en grof zand, soms met grind, lemlagen en plantenresten en worden tot de Formatie van Boxtel gerekend.⁵ Deze afzettingen zijn in het plangebied in de diepere ondergrond aanwezig.

In de koudste en droogste perioden van het Weichselien, met name tijdens het Laat-Pleniglaciaal (circa 26.000 – 14.700 jaar geleden) en in sommige perioden van het Laat-Glaciaal (circa 14.700 – 11.700 jaar geleden), is de vegetatie grotendeels verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiving optrad. De rivierafzettingen en de fluvioperiglaciale afzettingen raakten bedekt met dekzand.⁶ Dit dekzand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm) en arm aan grind. Het dekzand wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel gerekend. Het reliëf dat tijdens de dekzandafzetting is ontstaan, wordt gekenmerkt door vlaktes met depressies en dekzandruggen of dekzandkoppen. Het dekzand werd in verschillende fasen en omstandigheden afgezet, zo is het oude dekzand lemig en het jonge dekzand niet.

Het klimaat werd tijdens het Holoceen warmer en vochtiger. Door het warmere klimaat smolten de in het Weichselien gevormde ijskappen en steeg de relatieve zeespiegel snel. Het landschap in de regio is door geologische processen weinig meer veranderd. Het dekzand werd door de toenemende vegetatie vastgelegd en de beken sneden zich in. Hierbij volgden ze de natuurlijke laagten, zoals de eerder gevormde dalen.

Als gevolg van ontbossingen door menselijke activiteiten heeft vanaf het neolithicum opnieuw verstuiving plaatsgevonden van het dekzand. Systematische ontbossingen vanaf de (late) middeleeuwen heeft grootschalige verstuivingen veroorzaakt. Hierdoor ontstonden landduinen. Deze stuifzanden worden tot het Laagpakket van Kootwijk van de Formatie van Boxtel gerekend en worden gekenmerkt als reliëfrijke zones in het landschap. Op circa één kilometer ten westen van het plangebied zijn dergelijke lage landduinen (code 11L54) aanwezig (Bijlage 4).

³ Rensink et al., 2019.

⁴ [redacted] 2011, 183; Stouthamer, Cohen en Hoek 2020, 205.

⁵ [redacted] 2011, 189.

⁶ [redacted] 2019, 190.

Volgens de Geomorfologische kaart (Bijlage 4) is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom van Lierop. Het noorden, oosten en westen van de bebouwde kom van Lierop lijkt omringd te zijn door dekzandruggen (code 10B53yc en 4B53yc). In het zuiden van de bebouwde kom en ten zuidwesten van de bebouwde kom komen ook dekzandvlaktes (code 2M51) voor en bevinden zich op een afstand van circa 300 meter ten zuiden van het plangebied. Vanaf 350 meter ten noord- en zuidoosten van het plangebied liggen twee uitlopers van dalvormige laagten (code 22R23). De noordoostelijke dalvormige laagte lijken aan te sluiten op de beekdalbodem (code 21R42v) van de Aa, gelegen op circa 1,3 kilometer ten oosten van het plangebied.

Op het kaartbeeld van het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN4, Bijlage 6) is duidelijk de overgang tussen de hooggelegen dekzandrug en de dalvormige laagten ten oosten van het plangebied te herkennen. Het plangebied ligt relatief hoog in het landschap, de zones rondom de bebouwde kom van Lierop liggen lager in het landschap. De dalvormige laagten en het beekdal van de Aa ten oosten van het plangebied zijn ook als laaggelegen zones te herkennen.

3.2 Landschappelijke situatie - bodem

Op de bodemkaart (Bijlage 5) is het plangebied vanwege de ligging in de bebouwde kom niet gekarteerd. Gezien de ligging van omliggende bodemkundig eenheden, worden binnen het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden gevormd in leemarm en zwak lemig fijn zand (code zEZ21) of hoge zwarte enkeerdgronden gevormd in lemig fijn zand (code zEZ23) verwacht. Mogelijk kunnen ook duinvaaggronden (code Zd21) en laarpodzolgronden (code cHn23) aanwezig zijn binnen het plangebied. Deze komen ook voor ter plaatse van de landduinen en dekzandruggen in de omgeving van Lierop.

Bij enkeerdgronden is sprake van een eerdlaag of plaggendeek. Dit (plaggen)dek is ontstaan doordat in sommige gevallen al vanaf de late middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast. Om de grond vruchtbaarder te maken, werden plaggen met de mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid. In de loop der tijd is hierdoor een plaggendeek op de oorspronkelijke bodem ontstaan. De totale dikte van het plaggendeek is bij de enkeerdgronden meer dan 50 cm. De bouwvoor (Aap-horizont) is grijsbruin tot zwart van kleur. Hieronder liggen oudere niveaus/lagen van het plaggendeek (Aa-horizont), die meestal wat lichter van kleur zijn. Dergelijke cultuurdekken kunnen een beschermende werking hebben voor de potentieel aanwezige archeologische lagen.

De hoge enkeerdgronden betreffen de oudste opgehoogde gronden, die over het algemeen op de hogere dekzanden liggen. De lage enkeerdgronden werden pas later in gebruik genomen vanwege de lagere ligging in het beekdal. Door de hogere grondwaterstand was de sterke ophoging met plaggen niet alleen noodzakelijk voor de bemesting maar ook om de nattere gronden toegankelijk te maken.

De kans bestaat dat er onder het plaggendeek nog een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel wordt aangetroffen. Dit hoeft echter niet zo te zijn zoals vaker blijkt bij archeologische onderzoeken in bijvoorbeeld het oosten van Brabant. Indien sprake is geweest van een snelle ophoging, dan zou men onder het plaggendeek nog een intacte A-horizont kunnen vinden. Deze laag onderscheidt zich door een hoger humusgehalte en een meer donkere kleur. Echter, door verploeging zijn vaak de oorspronkelijke A- en E-horizont meestal reeds opgenomen in het plaggendeek.

Indien de oorspronkelijke bodem bestaat uit een podzolbodem kunnen op een dieper niveau nog (restanten van) een B- en/of BC- horizont voorkomen.

Grondwatertrap

De mogelijk aanwezige gronden worden gekenmerkt door een gemiddeld lage grondwaterstand, te weten grondwatertrap VIII. Dit zijn de gemiddelde grondwaterstanden die op de bodemkaart staan aangegeven. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand meer dan 140 centimeter beneden maaiveld ligt. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt dieper dan 160 centimeter beneden maaiveld. Deze lage grondwaterstand zorgt voor slechte bewaringsomstandigheden voor eventuele organische resten.

3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht

De bestudeerde en beschikbare bronnen hebben het volgende beeld kunnen schetsen over de geschiedenis van Lierop.

Tijdens de steentijd is de bredere omgeving rondom Lierop bewoond door jager-verzamelaars. In het paleolithicum en het mesolithicum bestonden deze nederzettingen uit tijdelijke jachtkampen. Deze bevonden zich met name in de hogere delen van het landschap nabij beek- en rivierdalen, zoals bij de Aa. Vanaf het neolithicum ontstaan de eerste sedentaire groepen in Nederland en verkozen bewoners vaker een meer permanente verblijfplaats. Lierop en Someren zijn tijdens de ijzertijd en Romeinse tijd bewoond, hiervan zijn meerdere archeologische vondsten aangetroffen. Het inheems-Romeins grafveld en urnenveld in Waterdael-Someren zijn hier voorbeelden van.⁷ In het ruimere Peelgebied bestaan Romeinse sporen uit grafvelden, landmetingen van militairen en resten van landbouwactiviteiten. Het gebied kreeg de Romeinse naam *Locus paludosus* ('moerassige streek').

Het toponiem Lierop gaat waarschijnlijk terug tot de 12^e eeuw. In 1155 is er een verwijzing naar *Lirdob* in een akte van de abdij van Postel. Ook werd het *Lindor* genoemd. In 1179 wordt de nederzetting *Liedorp* genoemd. In de 13^e eeuw is sprake van *Lidrop*. Dit toponiem kan mogelijk worden beschouwd als een samenstelling van '*lind*' (van lindeboom) en dorp. Andere verwijzingen zouden richting waterloop of '*lije*' gaan of ook lijzijde (linkeroever van de Aa). Er is geen eenduidige herkomst van de plaatsnaam aan te wijzen.

Lierop (en Someren) maakten deel uit van een feodaal stelsel hertogsdorpen die rechtstreeks onder de hertog vielen en niet tot een heerlijkheid behoorden. Het gebied van de voormalige gemeente Someren lag gedurende de late middeleeuwen binnen het Kwartier van Peelland (Meierij 's-Hertogenbosch van het Hertogdom Brabant).⁸ De oude kerk van Lierop, de Sint Salvator, was een afhankelijke parochiekerk van de kerk van Asten. Het was hiermee kerkelijk verbonden met Asten.⁹ De rechten over de kerk kwamen aan de heren van Asten toe.¹⁰ In de latere middeleeuwen kwam de kerk mogelijk onder het bewind van de abdij van Floreffe.¹¹ De Abdij van Floreffe had in de 12^e eeuw al enkele hoeven in Lierop in haar bezit. Mogelijk ging het om de hoeven '*Moorse'l*' en '*Boomen*' (in het buitengebied) en '*Ter Hofstad*' (aan de Groenstraat, ten zuiden van het plangebied).¹² Tegen het einde van de 13^e eeuw lijkt Lierop zich af te scheiden van de abdij van Floreffe en valt het onder het gezag van de hertog van Brabant.¹³ Het plangebied ligt net ten noorden van de middeleeuwse kerk van Lierop en hiermee mogelijk ook in de kern van het middeleeuwse dorp/gehucht van Lierop.

7 Hiddink en De Boer, 2011

8 Geschiedenis van Someren (www.geschiedenissomeren.nl).

9 Coenen 2003, 37.

10 Coenen 2003, 42.

11 Berkvens, 2015; Coenen 2003, 42.

12 Coenen 2003, 42-43 en 64.

13 www.saspeelland.nl

Er zijn binnen het werk van Van Blankenstein geen gegevens bekend over enige oorlogsvernielingen in de Tweede Wereldoorlog in Lierop. In het naburige Someren werden wel enkele tientallen woningen beschadigd of vernield en ook drie bruggen over de Zuid-Willemsvaart opgeblazen.¹⁴ In de jaren 1942 en 1945 vonden twee vliegtuigcrashes plaats in Lierop en omgeving.¹⁵ Het gaat hierbij om een 'Wellington' bommenwerper die is neergestort in het Leeuweriksbos in 1942 en een 'Tempest' gevechtsvliegtuig die een noodlanding maakte nabij 'Sluis 9' in 1945. Het is niet bekend of binnen of in de onmiddellijke omgeving van het plangebied oorlogsgelateerde verwoestingen of crashes hebben plaatsgevonden. Dit is dus niet uit te sluiten.

3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden

Op de leidende Archeologische Verwachting- en waardenkaart van de gemeente Someren geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting: Categorie 3 (Bijlage 3).¹⁶

In de omgeving van het plangebied (binnen een straal van 500 meter) zijn volgens de gegevens uit Archis3 geen archeologische monumenten maar wel meerdere archeologische waarnemingen en onderzoeksmeldingen bekend. Tenzij anders vermeld bevinden de aangetroffen archeologische resten zich op (dezelfde) dekzandrug als waarop het plangebied is gesitueerd (Bijlage 2 en Tabel 1).

Onderzoeken in de omgeving van het plangebied

Zaakidentificatie	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
2472569100	Circa 45 m ten zuiden van het plangebied	IVO-O door Aeres Milieu in 2015	De zes boringen die werden uitgevoerd tijdens dit onderzoek gaven een uniform beeld. De algemene bodemopbouw binnen het plangebied bestaat uit een A-C profiel, waarbij de oude ploeglaag een scherpe grens vertoont met de C-horizont. De natuurlijke bodem binnen het plangebied bestond uit dekzand waar bovenop een Ap-horizont en in sommige boringen nog de oude ploeglaag aanwezig waren. Bij één boring (boring 3) werd baksteen en traspuin in aangetroffen. In boring 1 is nog een bodemlaag tussen de ploeglaag en de natuurlijke ondergrond herkend, deze laag werd geïnterpreteerd als een mogelijk restant van een sloot. Op basis van de aangetroffen bodemkenmerken werd een vervolgonderzoek geadviseerd voor het plangebied.
3296711100	Circa 45 m ten zuiden van het plangebied	Archeologische opgraving door BAAC in 2015	Bij de opgraving is geconcludeerd dat zeer waarschijnlijk ontgronding heeft plaatsgevonden waarbij een deel van de C-horizont is verdwenen. Er werden namelijk amper sporen van een inspoelingshorizont aangetroffen. Archeologisch sporen en vondstmateriaal bij de opgraving zijn vrijwel allemaal te dateren rond de 19 ^e en 20 ^e eeuw. De vondst van een waterput uit de 19 ^e eeuw binnen het plangebied wordt als opvallend omschreven. Aangezien het plangebied gedurende die periode juist als onbebouwd werd aangegeven binnen het kadastraal minuutplan.
2274297100	Circa 480 m ten zuiden van het plangebied	IVO-P door ADC Archeoprojecten in 2010	Tijdens het proefsteuvenonderzoek zijn voornamelijk vondsten en sporen van recente of natuurlijke oorsprong aangetroffen. De sporen die werden gevonden bestonden voornamelijk uit greppel en perceelverdeling sporen en één mogelijk karrenspoor

¹⁴ Van Blankenstein 2006, 178.

¹⁵ www.verliesregister.studiegroeppluchtoorlog.nl

¹⁶ Archeologiekarta gemeente Someren, Archeologische verwachtingen- en waardenkaart 2015 (Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant).

Zaakidentificatie	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
5462392100	Circa 450 m ten zuidwesten van het plangebied	IVO-O door Transect in 2023	Het booronderzoek wees uit dat binnen het plangebied twee dekzandruggen liggen. Bij de hoogste (oostelijke) dekzandrug is de top van het dekzand aangetroffen op een diepte van 23,4 +NAP. Het dekzand is in vrijwel het gehele plangebied nog intact. Bij grofweg de helft van de boringen werd ook een B- en/of BC-horizont aangetroffen boven het dekzand.
5435768100	Circa 430 m ten westen van het plangebied	IVO-O door Aeres Milieu in 2023	Tijdens het booronderzoek is de natuurlijke ondergrond (dekzand) aangetroffen op een diepte van circa 21,93 tot 22,80 meter +NAP. In het noordelijk deel van het plangebied zijn binnen meerdere boringen een podzolbodem geconstateerd. Het zuidelijk deel van het plangebied vertoont in vrijwel elke boring een AC-profiel met een scherpe overgang naar de C-horizont. In het zuiden is er dan ook eerder sprake van verstoring van het bodemprofiel.
4039879100	Circa 150 m ten noordoosten van het plangebied	IVO-P door Transect in 2017	Gedurende het proefsleuvenonderzoek zijn geen behoudenswaardige archeologische sporen of vondsten aangetroffen. Wel is er een oud landbouwdek daterend uit de late middeleeuwen en een bergraven akkerlaag in de top van het dekzand aangetroffen daterend uit de (vroeg-)ijzertijd. De begraven akkerlaag bevatte ook (verploegd) aardewerk uit deze periode. Vanwege het lage aantal sporen en de secundaire context waarin het vondstmateriaal is aangetroffen is er geen vindplaats binnen het plangebied aangeduid.
2879968100	Circa 200 m ten noorden van het plangebied	Vondstmelding (oud archeologisch onderzoek door het ROB in 1990)	Tijdens het onderzoek zijn bewoningsporen aangetroffen uit de ijzertijd en de Romeinse tijd, waaronder sporen van een hutkom. Het vondstmateriaal bestond uit onder andere organische macroresten in de vorm van zaden. Het aardewerk bestaat uit zowel handgevormd als Terra Nigra-achtig aardewerk. Er wordt verwacht dat het een onderdeel is van een grotere nederzetting die verder naar het oosten en westen uitstreekte. ¹⁷
3039325100	Circa 494 m ten noordwesten van het plangebied	Vondstmelding uit 2001	Het gaat om een toevalsvondst van een geretoucheerde vuursteen afslag.

Tabel 1. Overzicht van Archismeldingen binnen een straal van 500 meter rond het plangebied.

3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch kaartmateriaal

In het kader van het bureauonderzoek is historisch kaartmateriaal bestudeerd. Op het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (Figuur 4)¹⁸ is de situatie op kadastraal niveau te zien. Het plangebied en directe omgeving is onbebouwd en ligt binnen twee grote en relatief brede percelen. De vorm van de percelen (breder en vierkanter tegenover de langgerekte percelen) kan iets zeggen over de ouderdom van de in gebruik name van de percelen. De meer vierkante vorm van de perceelgrenzen worden vaak in verband gebracht met oudere ((laat)middeleeuwse) ontginningen. De langgerekte percelen worden juist in verband gebracht met meer recentere ontginningen. De nabijheid van de middeleeuwse kerk, vaak de kern van een dorp of gehucht, ondersteunt ook een mogelijk oudere datering van de percelen binnen het plangebied. Hierbij moet wel vermeld worden dat de vorm van de parcelering geen betrouwbare dateringsmethode is.

¹⁷ Kortlang 2010, 49.

¹⁸ www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl Gemeente Lierop, sectie B, blad 1 en Lierop, sectie B, blad 2. Minuutplannen zijn de oorspronkelijke kadastrale kaarten die zijn vervaardigd vanaf 1811 en 1812 in navolging van de Fransen o.l.v. Napoleon Bonaparte. Het zijn grondbeschrijvingen (kaders) van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

Percelen werden ook regelmatig aangepast aan de landschappelijke situatie op dat moment. Ten zuiden van het plangebied is een voorloper van de huidige dorpskerk binnen Lierop te zien. Het gaat hierbij om de middeleeuwse kerk die tot 1880 op deze locatie moet hebben gestaan, vanaf 1889 is de huidige kerk in het centrum van Lierop gerealiseerd. Volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT)¹⁹ behorende bij het minuutplan, zijn alle percelen als bouwland in gebruik. Deze zijn onderdeel van het bouwlandveld '*Kerk Veldje*'.

Op de topografische kaarten uit 1900, 1931, 1963 en 1980 (Figuur 5) is te zien dat er binnen het plangebied vrijwel de gehele 20^e eeuw vormen van bebouwing hebben gestaan. De bebouwing lijkt zich voornamelijk te concentreren langs de voorloper van de Van Dongenstraat, in het westelijk deel van het plangebied. Opvallend is de markering van een zwarte vlaggenstok bij de bebouwing op de kaarten van 1900 en 1931. Deze markering duidt over het algemeen op een gemeentehuis. Lierop was tot 1935 ook een zelfstandige gemeente, wat overeenkomt met het verdwijnen van de markering binnen de topografische kaarten.²⁰ Er is echter geen/weinig informatie voorhanden om te bevestigen dat dit gemeentehuis daadwerkelijk binnen het plangebied heeft gelegen. Het gebouw lijkt te verdwijnen vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw en te worden vervangen door een complex van meerdere gebouwen binnen het westelijk deel van het plangebied. Deze groep van gebouwen lijken de voorlopers te zijn van de huidige bebouwing binnen het plangebied die volgens het Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) tussen 1950 en 1960 zullen zijn gebouwd.²¹

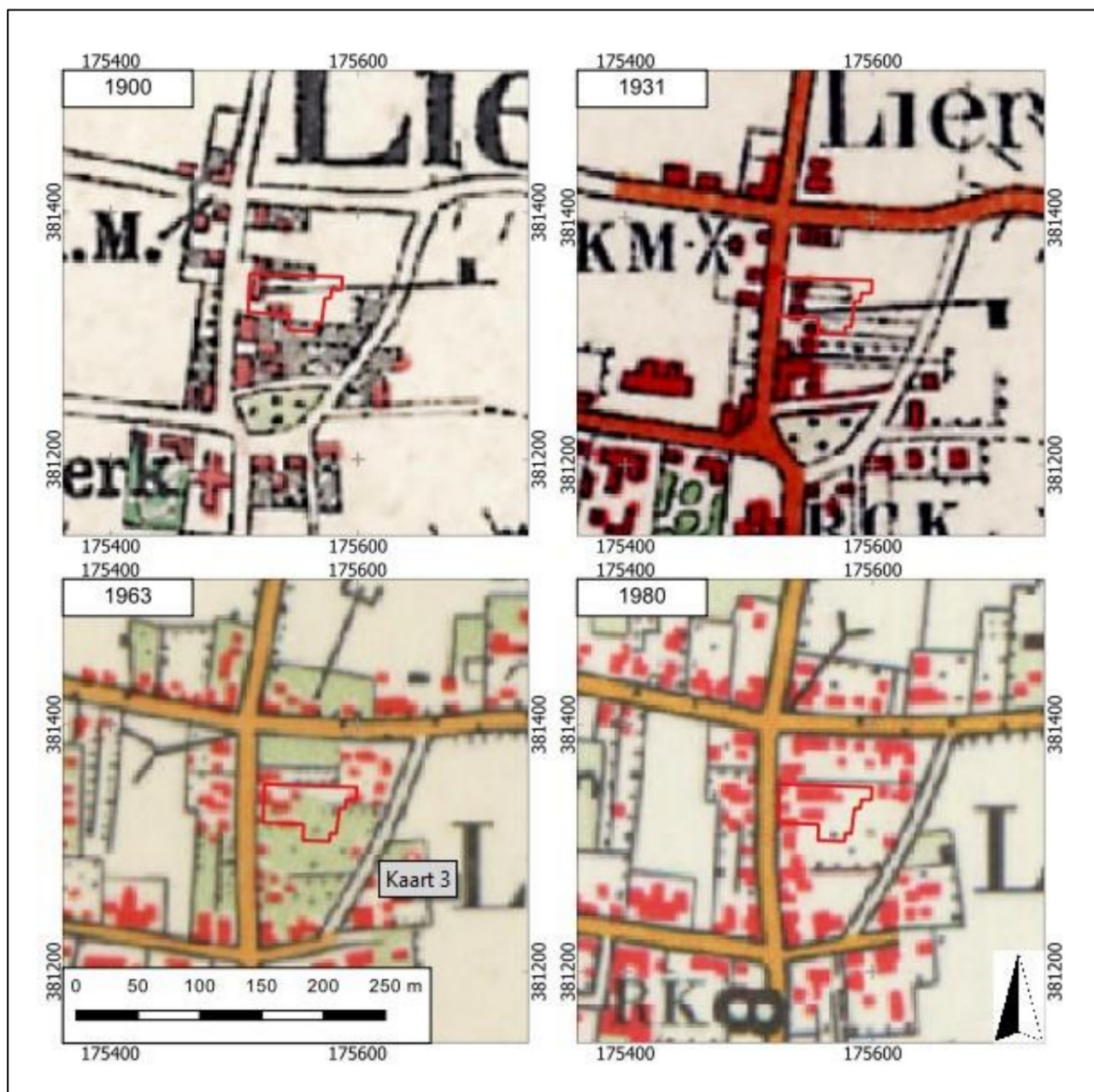
19 OAT = Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel. Dit is een register uit 1832 waarin diverse gegevens in vermeld staan die betrekking hebben op de betreffende percelen, zoals de eigenaar, beroep en woonplaats, alsmede het grondgebruik en de oppervlakte.

20 www.heemkundekringdevonder.nl

21 www.bagviewer.kadaster.nl

Figuur 4. Uitsnede van het kadastraal minuutplan uit 1811-1832, met in het rood bij benadering het plangebied aangegeven (Bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Figuur 5. Uitsneden van historische kaarten uit de perioden 1900, 1931, 1963 en 1980. Het plangebied is aangegeven met het rode kader (Bron: www.topotijdreis.nl).

4. VERWACHTINGSMODEL

Jager-verzamelaars uit het paleolithicum en mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen. Bij voorkeur in de buurt van (open) water. Nabijgelegen watervoorzieningen waren belangrijk voor drinkwater en de aanwezige biodiversiteit. Dit vergemakkelijkt de jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel.

Op de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Lierop. In de directe omgeving zijn twee dekzandruggen ingetekend, op een afstand van 135 meter ten noorden en 130 meter ten oosten van het plangebied. Op 300 meter ten zuidwesten van het plangebied zijn dekzandvlaktes aanwezig. Verder zijn er ook (in)actieve waterlopen aanwezig ten oosten van het plangebied. Hierbij gaat het om het huidige beekdal van de Aa. Ook zijn twee dalvormige laagten aanwezig. Deze dalvormige laagten zijn ook binnen het AHN duidelijk te herkennen. Hierop is een duidelijk hoogteverschil tussen de dorpskern van Lierop en de omliggende (voornamelijk noordelijke) lagergelegen gebieden. Het plangebied zelf ligt zelf binnen deze hoger gelegen bebouwde kom. De hooggelegen dekzandruggen en dekzandwelvingen in de nabijheid van waterlopen, zullen ideale bewoningslocaties voor jager-verzamelaars zijn geweest. Enkel langs de noordelijke dalvormige laagte is een vuursteenvondst gemeld. Om deze redenen wordt een middelhoge verwachting toegekend voor vindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum. Binnen het plangebied worden enkeerdgronden verwacht. Deze gronden hebben een opgebracht antropogeen dek (eerdlaag) dat een conserverende werking kan hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Eventueel aanwezige resten uit de periode laat-paleolithicum en mesolithicum worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, vuursteenstrooiingen.

Vanaf het (laat-)neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door meer sedentaire nederzettingen. De nederzettingen worden gekenmerkt door permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Vanaf deze perioden heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden. De ligging van het plangebied op een relatief hooggelegen deel van een dekzandrug in de omgeving van twee potentiële watervoerende dalvormige laagten zal voor latere landbouwende samenlevingen ook een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. Hoogstwaarschijnlijk is dan ook bewust gekozen voor een hoger gelegen dekzandrug bij de stichting van (de voorlopers van) Lierop. Vondsten uit de ijzertijd en uit de Romeinse tijd bevinden zich net ten noorden van het plangebied. De archeologische resten bestaan onder andere uit nederzettingssporen uit de late ijzertijd en Romeinse tijd. Gedurende de ijzertijd zijn grafcontexten veelal in de buurt van bewoning gesitueerd. Gezien het plangebied ook in de omgeving van deze nederzettingssporen ligt, bestaat er een kans dat ook hier funeraire of nederzettingssporen aanwezig zijn. Ook de ligging van het plangebied net ten noorden van de middeleeuwse kerk van Lierop en de vorm van de percelering binnen het kadastraal minuutplan lijken te wijzen op een relatief vroege ontginning binnen het plangebied. Voor het plangebied geldt daarom een hoge verwachting voor zowel nederzettingssporen uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingssporen uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Resten worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen. Verder blijft de kans op het aantreffen van *off-site* sporen aanwezig binnen het plangebied.

Het plangebied ligt aan de Van Dongenstraat, net ten noorden van de historische kern van Lierop en de oude 'Sint Salvator' kerk. De voorloper van deze straat vormde een verbindingsweg vanuit de kern van Lierop naar 'Stipdonk' en liep via een ontginningsveld met akkercomplexen de 'Ha(s)felsche Akkers'. Uit bestudering van historische kaarten blijkt dat het plangebied rond 1800 onbebouwd was en in gebruik is als bouwland.

Gedurende de 20^e eeuw is er bebouwing aanwezig binnen het plangebied. Opvallend is de aanduiding van een gemeentehuis binnen het plangebied gedurende de eerste drie decennia van de 20^e eeuw. Het is niet uit te sluiten dat binnen het plangebied historische bebouwing van vóór de 20^e eeuw aanwezig was, al dan niet bestaande uit bijgebouwen (schuur, stal) van de omringende bebouwing. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd.

Archeologische resten worden vanaf het maaiveld verwacht en kunnen bestaan uit onder andere cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, gebruiksvoorwerpen van bijvoorbeeld natuursteen, fragmenten aardewerk en sporen van agrarische activiteiten.

Wat betreft de conservering en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten kan het volgende gesteld worden: Wegens de mogelijke aanwezigheid van enkeerdgrond en daarmee een plaggende kunnen archeologische resten beschermd zijn tegen latere invloeden. Over het algemeen kunnen (anorganische) vondsten en sporen onder zo'n dek in goede toestand worden aangetroffen. Mogelijke vuursteenvindplaatsen kunnen echter verstoord zijn geraakt bij de aanleg van het plaggende en de eerste bewerking ervan. Hierdoor is vaak de top van de natuurlijk bodem opgenomen in het bovenliggende opgebrachte dek. Wat betreft eventueel aanwezige organische resten is het afhankelijk hoe diep het grondwater zit. Bij hoge enkeerdgronden zijn de omstandigheden voor het aantreffen van organische resten minder goed: door de lage grondwaterstand (GWT VIII) kunnen organische resten vaak enkel in dieper ingegraven, waterhoudende sporen zoals waterputten bewaard blijven.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Laat-paleolithicum - mesolithicum	Middelhoog	Resten van kampementen, fragmenten vuursteen, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	In de top van de natuurlijke ondergrond.
(laat)-neolithicum - vroege middeleeuwen	Hoog	Nederzettingsresten, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	Vanaf de bouwvoor tot in de natuurlijke ondergrond.
Volle middeleeuwen - nieuwe tijd	Hoog	Cultuurlaag, funderingsresten, natuursteen, fragmenten aardewerk, gebruiksvoorwerpen, sporen van agrarische activiteiten, restanten wegen/paden	Vanaf het maaiveld.

Tabel 2. Archeologische verwachting per periode.

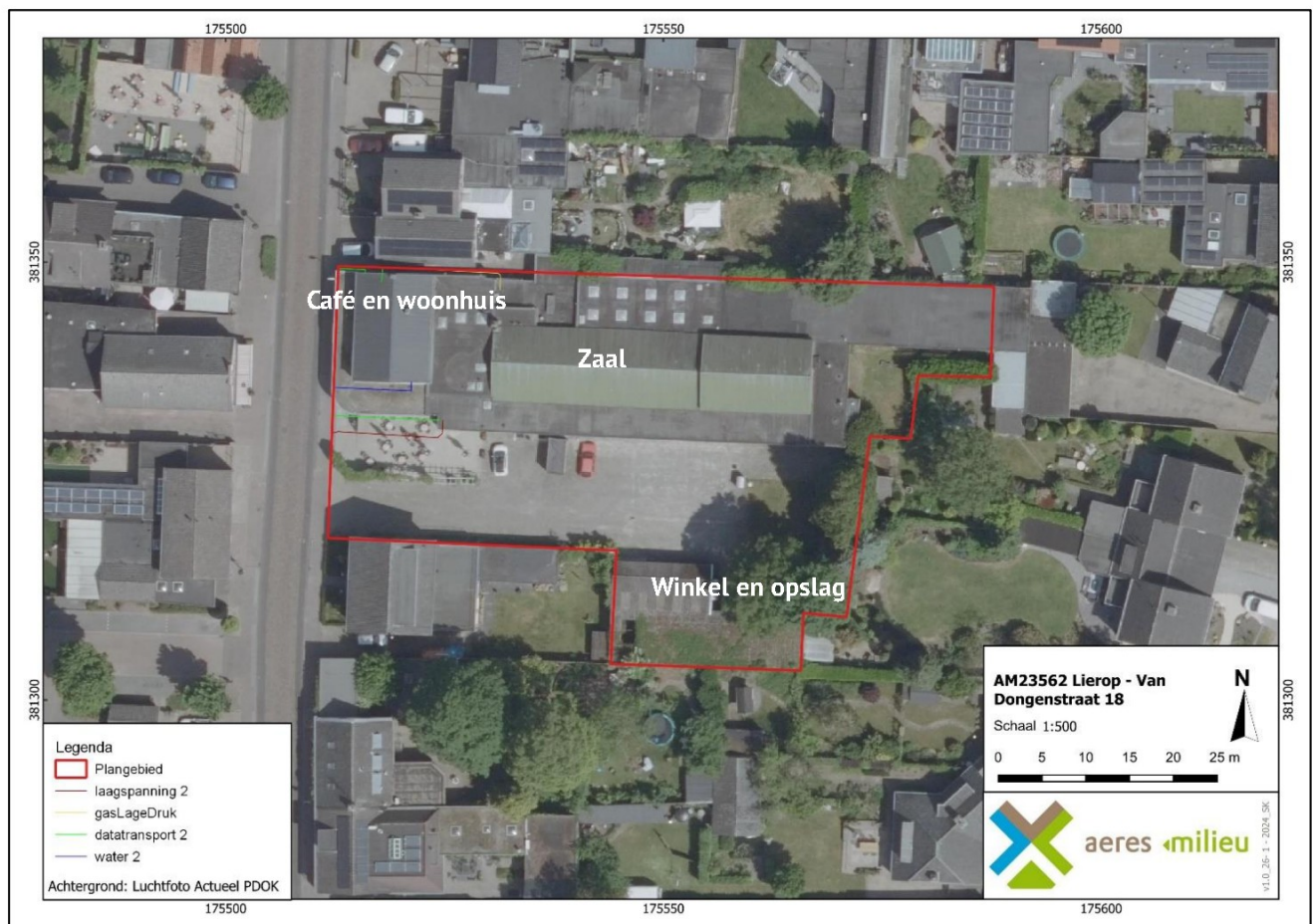
Bodemverstoring

Mogelijk is verstoring opgetreden als gevolg van het gebruik als akkerland (diepploegen). Rond de overgang van de 19^e naar de 20^e eeuw lijkt er bebouwing aanwezig te zijn binnen het plangebied. Gedurende de 20^e eeuw zijn er minimaal twee fasen van bebouwing te zien op het historisch kaartmateriaal. De bouw- en sloopwerkzaamheden die gepaard zijn gegaan met deze twee fasen zullen ook voor verstoring van de bodem hebben gezorgd.

In het kader van dit bureauonderzoek zijn dan ook bouwdoossiers bestudeerd. De maximale diepte van de bodemverstoringen is niet exact vast te stellen op basis van deze originele bouwtekeningen. Wel is duidelijk dat de funderingen van de voormalige bebouwing, al dan niet van stampbeton, een maximale diepte hadden van 80 centimeter beneden peil. Dit is zowel het geval voor de verbouwing van het originele café en woonhuis in 1956 (noordwestelijke zone plangebied) als ook de uitbreiding met een vergaderzaal in 1961 aan de achterzijde.

De bebouwing in het zuidelijk deel van het plangebied, bestaande uit een winkel en opslagplaats werd in 1979 gerealiseerd en zijn ook gebouwd met een normale funderingsdiepte. Er is geen maatvoering aanwezig. Bij geen van deze gebouwen was er sprake van onderkeldering binnen de bouwtekeningen.

Op basis van de KLIC-melding (uitgevoerd op 23 januari 2024) zijn binnen het plangebied enkele kabels/leidingen gegraven die voor een verstoring van de bodem kunnen hebben gezorgd. De kabels en leidingen bevinden zich vrijwel allemaal nabij of onder de huidige bebouwing in het noorden van het plangebied. Het betreft enkele aansluitingen tussen de Van Dongenstraat en het westelijk deel van dit gebouw.

Figuur 6. Klic-melding van het plangebied (Bron: www.kadaster.nl).

5. AANBEVELINGEN

Op basis van het bureauonderzoek ligt het plangebied zeer waarschijnlijk op een dekzandrug. Gezien de ligging nabij waterlopen en zal het een potentiële vestigingslocatie voor jager-verzamelaars zijn geweest. De mogelijke aanwezigheid van sporen uit deze tijdsperiode is wel sterk afhankelijk van een onverstoorde natuurlijke bodem (C-horizont) binnen het plangebied. Het plangebied ligt binnen de oude dorpskern en net ten noorden van de voormalige van oorsprong middeleeuwse (Sint-Salvator) kerk van Lierop. Op een afstand van circa 200 meter ten noorden van het plangebied zijn tijdens een opgraving nederzettingsresten gevonden van de ijzertijd en Romeinse tijd. De gunstige ligging van het plangebied, en de aanwezigheid van deze archeologische resten, verhogen de kans op aanwezigheid van archeologische sporen en vondstmateriaal uit de ijzertijd en Romeinse tijd binnen het plangebied aanzienlijk. De vierkante percelering van het plangebied en directe omgeving op het kadastraal minuutplan kan als een aanwijzing worden gezien dat ook het plangebied al vroeg in ontginning is genomen. Tijdens de overgang van de 19^e en de 20^e eeuw staat op topografisch kaartmateriaal het voormalige gemeentehuis van Lierop binnen het plangebied ingetekend. Het is echter onduidelijk of het gemeentehuis ook daadwerkelijk hier heeft gestaan. Gedurende de 20^e eeuw hebben binnen het plangebied meerdere bebouwingsfasen plaatsgevonden waardoor de bodem binnen het plangebied tot in het archeologisch niveau kan zijn verstoord.

Voor het plangebied wordt om bovenstaande redenen archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk geacht. Dit kan plaatsvinden in de vorm van een inventariserend veldonderzoek, door middel van boringen, verkennende fase (IVO-o) om de intactheid van de bodem en de diepteligging van potentiële archeologische niveaus vast te stellen.

De resultaten van dit onderzoek dienen te worden getoetst door de bevoegde overheid (gemeente Someren), dat op basis van het uitgebrachte advies een besluit zal nemen. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt.

LITERATUURLIJST

- Auwerda, F./ P. Grimm, 2008: *Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Den Haag.
- Bakker, de, H., 1966: 'De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland', in *Boor en spade: verspreide bijdragen tot de kennis van de bodem van Nederland*, Wageningen.
- Ball, E.A.G./ et al./ R. Jansen (red.), 2018: *Drieduizend jaar bewoningsgeschiedenis van oostelijk Noord-Brabant, Synthetiserend onderzoek naar locatiekeuze en bewoningsdynamiek tussen 1500 v.Chr. en 1500 n.Chr. op basis van archeologisch onderzoek in het Malta-tijdperk*, Nederlandse Archeologische Rapporten 61, Amersfoort.
- Bakker, de, H./ J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2010: *Fysisch-geografisch onderzoek*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2011: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en Geomorfologie*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.
- Berendsen, H.J.A./ E. Stouthamer/ K.M. Cohen/ W.Z. Hoek, 2019: *Landschap in delen. De fysisch-geografische regio's*, Utrecht.
- Berkvens, R., 2015: *Actualisering archeologiekaart gemeente Someren*, Omgevingsdienst zuidoost-Brabant, Eindhoven.
- Berkel, G. van/ K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*, Utrecht (Prisma).
- Blankenstein, van, E., 2006: *Defensie- en oorlogsschade in kaart gebracht (1939 – 1945)*, Zeist.
- Cate, ten, J. A. M./ A. F. van Holst/ H. Kleijer/ J. Stolp, 1995: *Handleiding bodemgeografisch onderzoek, richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem*, Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.
- Coenen, J. 2001: *Hertog Jan en de Zummerse mens. Een overzicht van de geschiedenis van Someren en Lierop*, Someren.
- Hiddink, H./ E. de Boer, 2011: *Opgravingen in Waterdael III te Someren 1. Grafvelden en begravingen uit de IJzertijd en Romeinse tijd*, Zuidnederlandse Archeologische Rapporten 42.
- Hiddink, H./ H. Renes, 2007: 'De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: Van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendecken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).
- Kortlang, F.P., 2010: *De Archeologiekaart van Someren. Een archeologische waarden- en beleidskaart voor de gemeente Someren*, ArchAeO-rapport 0913.
- Rensink, E./ H.J.T. Smeets/ M. Kosian/ H. Feiken/ B.I. Smit, 2019: *Archeologische Landschappenkaart van Nederland, versie 3.0*, Amersfoort.
- Sanders, J.G.M./ W.A. van Ham/ J. Vriens, 1996: *Noord-Brabant tijdens de Republiek der Verenigde Nederlanden 1572-1795*, Hilversum.

SIKB, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek, Deel: karterend booronderzoek*, Gouda.

Stiboka (Stichting voor Bodemkartering), 1985: *Toelichting bij de kaartbladen 58 West*, Wageningen.

Stouthamer, E./ K.M. Cohen/ W.Z. Hoek, 2020: *De vorming van het land. Geologie en Geomorfologie*, Utrecht.

TNO, 2021: *Geologische overzichtskaart van Nederland*, Den Haag (www.dinoloket.nl).

Zonneveld, J.I.S., 1981: *Vormen in het landschap, hoofdlijnen van de geomorfologie*, Utrecht.

Digitale bronnen:

www.archis.cultureelerfgoed.nl	RCE, Archis3, zoeken & vinden)
www.bagviewer.kadaster.nl	Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl	Kadastraal minuutplan
www.cultureelerfgoed.nl	Bronnen en kaarten
www.pdok.nl	Basisregistratie Grootchalige Topografie (2017), kadaster
www.ruimtelijkeplannen.nl	Bestemmingsplan
www.topotijdreis.nl	Bonnebladen en Topografische kaarten van Nederland

Archeologische kaarten en databestanden:

Actueel Hoogtebestand van Nederland (2008-2019). AHN3 en AHN4 (Geraadpleegd via www.arcgis.com, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data).

Alterra 2023: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 58 West*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Alterra 2023: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Archeologisch Informatie Systeem II (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, 2015: *Archeologiekaart gemeente Someren, Archeologische verwachtingen- en waardenkaart*, Eindhoven.

Maas, G. J./ W.M. van der Meij/ S. P. J. v. Delft/ A. H. Heidema, 2019. *Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1: 1:50 000 (2019)*. Wageningen, Wageningen Environmental Research (geraadpleegd via <https://legendageomorfologie.wur.nl/>).

Bijlage 1

Topografische ligging onderzoeksgebied

174500

175000

175500

176000

176500

382000

381500

381000

380500

174500

175000

175500

176000

176500

380500

Bijlage 2

Archeologische gegevens cf. Archis 3

174500

175000

175500

176000

176500

382000

382000

381500

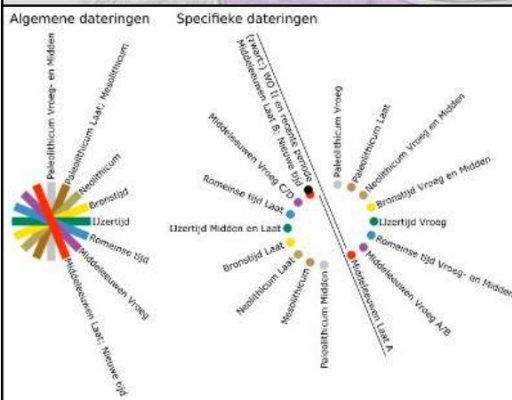
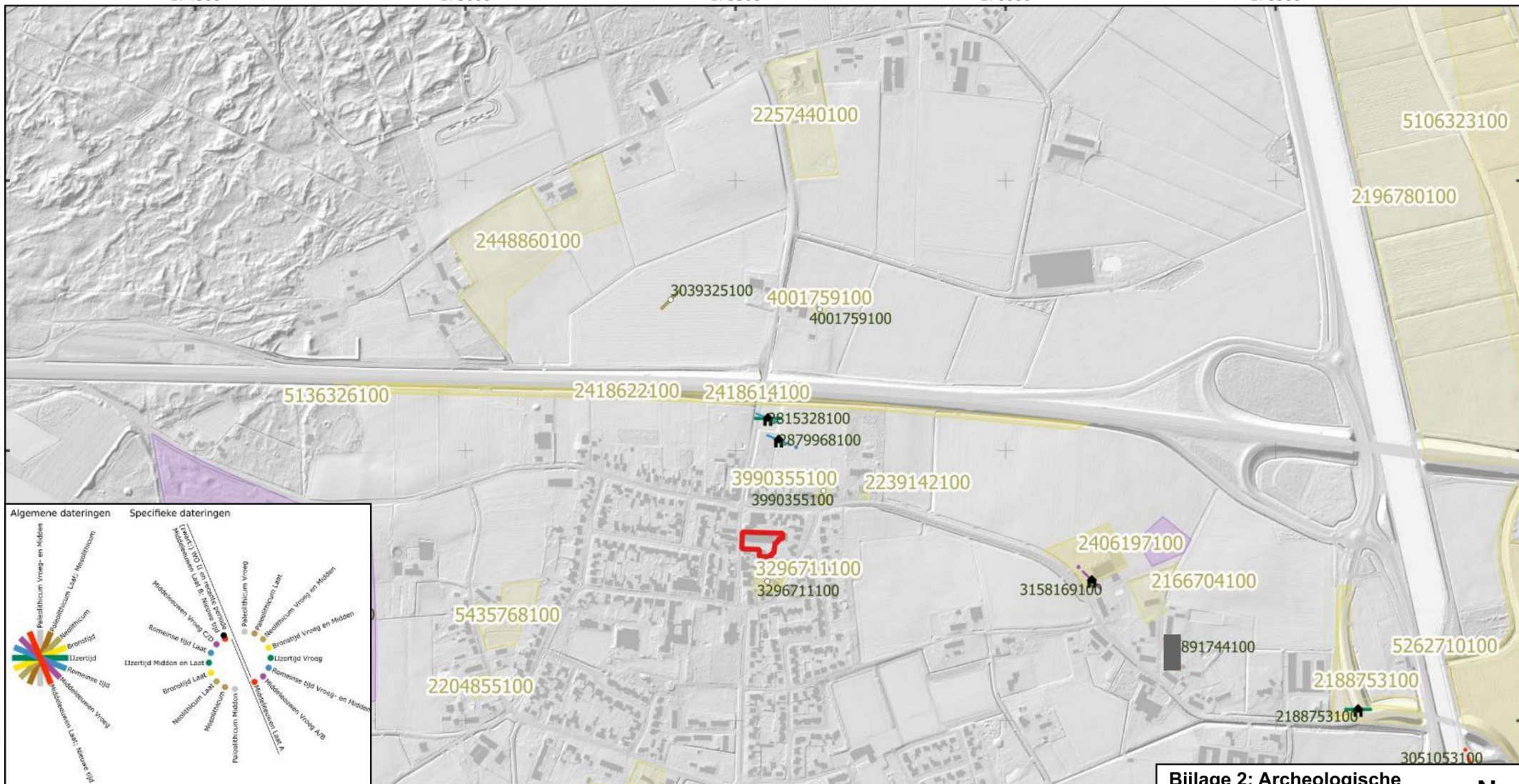
381500

381000

381000

380500

380500

Legenda

	Plangebied		Infrastructuur		Complex onbepaald
	Complextype		Infrastructuur		Archis3/onderzoeksmeldingen_actueel
	Depot		Scheepvaart (infrastructuur of scheepswrak)		AMK
	Graf (-veld)		Brug		14\Waardering
	Nederzetting		Vliegtuigwrak		Terrein van archeologische waarde
	Cultus / Heiligdom		Industrie / Nijverheid		Terrein van hoge archeologische waarde
	Versterking of versterkte nederzetting		(Water-) Molen		Terrein van zeer hoge archeologische waarde
	Agrarische productie en voedselvoorziening		Grondstofwinning		Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
	Landbouw		Slagveld		
	Visserij				

Bijlage 2: Archeologische gegevens cf. Archis 3

AM23562 Lierop - Van Dongenstraat 18
Schaal 1:10.000

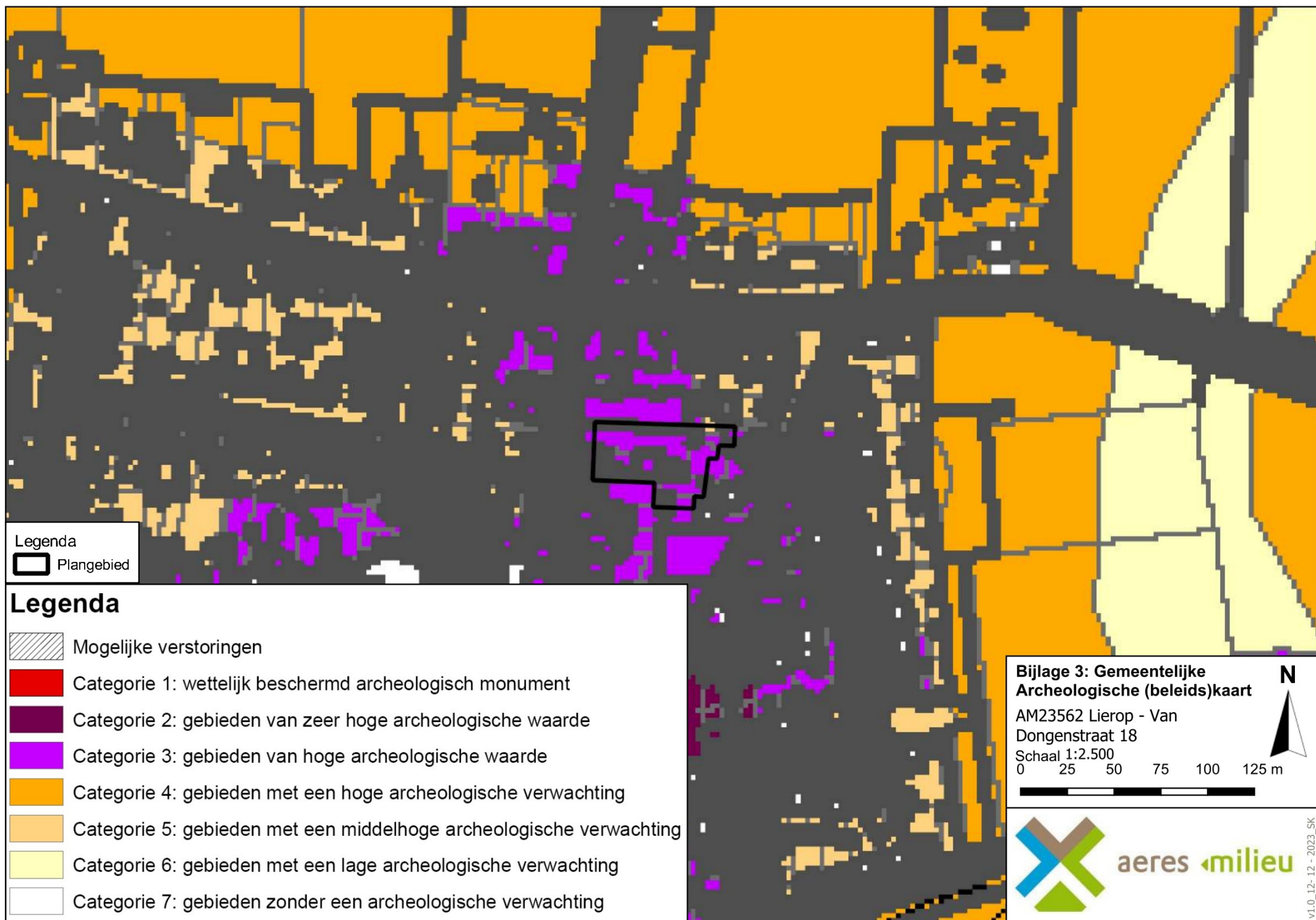
0 100 200 300 400 500 m

vl.0_12-12-2023_SK

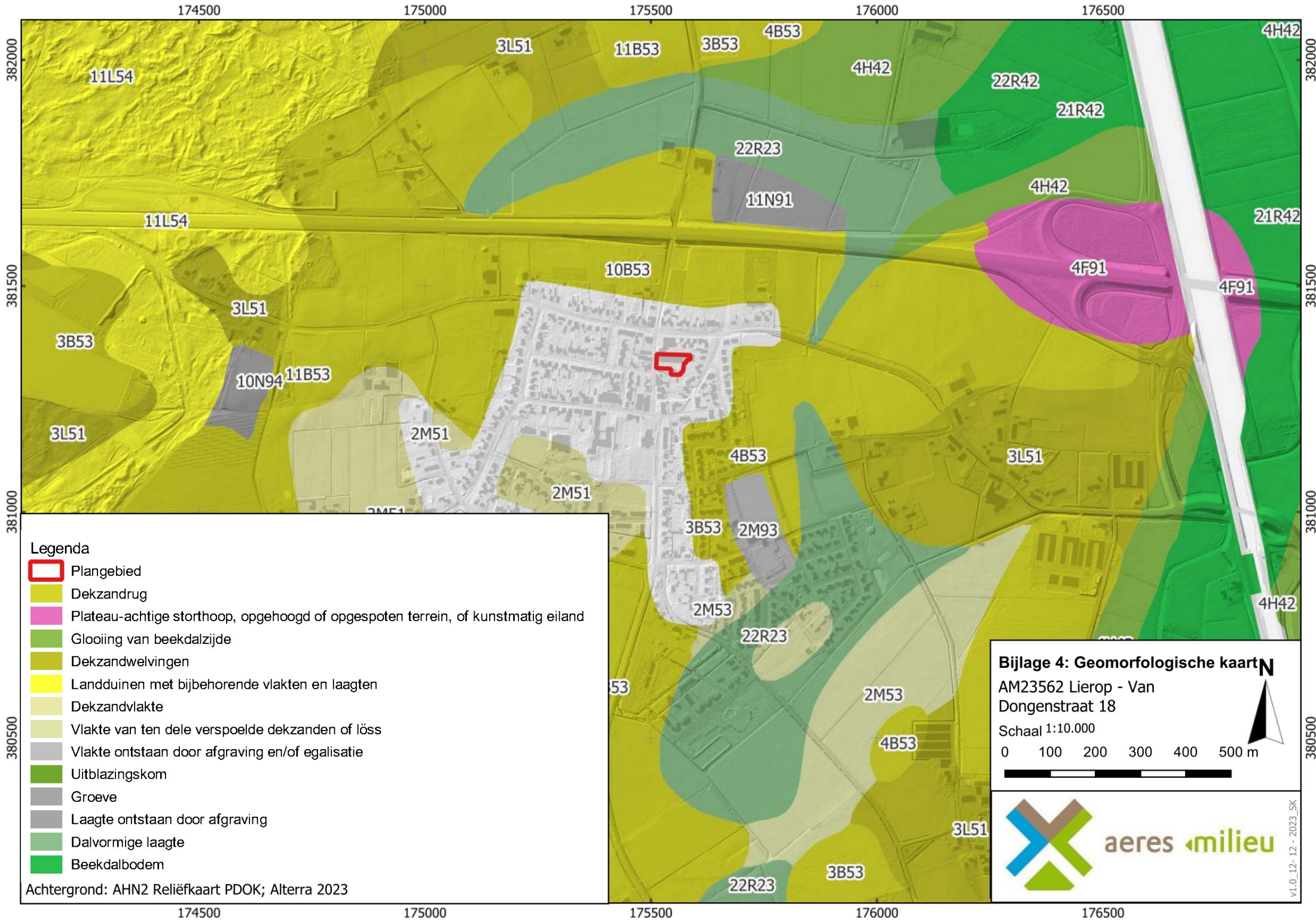
Bijlage 3

Archeologische Beleidskaart gemeente Someren

Bijlage 4

Overzicht geomorfologische kaart

Legenda

- Plangebied
- Dekzandrug
- Plateau-achtige storthoop, opgehoogd of opgespoten terrein, of kunstmatig eiland
- Glooiing van beekdalzijde
- Dekzandwelingen
- Landduinen met bijbehorende vlakten en laagten
- Dekzandvlakte
- Vlake van ten dele verspoelde dekzanden of löss
- Vlake ontstaan door afgraving en/of egalisatie
- Uitblazingskom
- Groeve
- Laagte ontstaan door afgraving
- Dalvormige laagte
- Beekdalbodem

Achtergrond: AHN2 Reliëfkaart PDOK; Alterra 2023

Bijlage 4: Geomorfologische kaart

AM23562 Lierop - Van Dongenstraat 18

Schaal 1:10.000

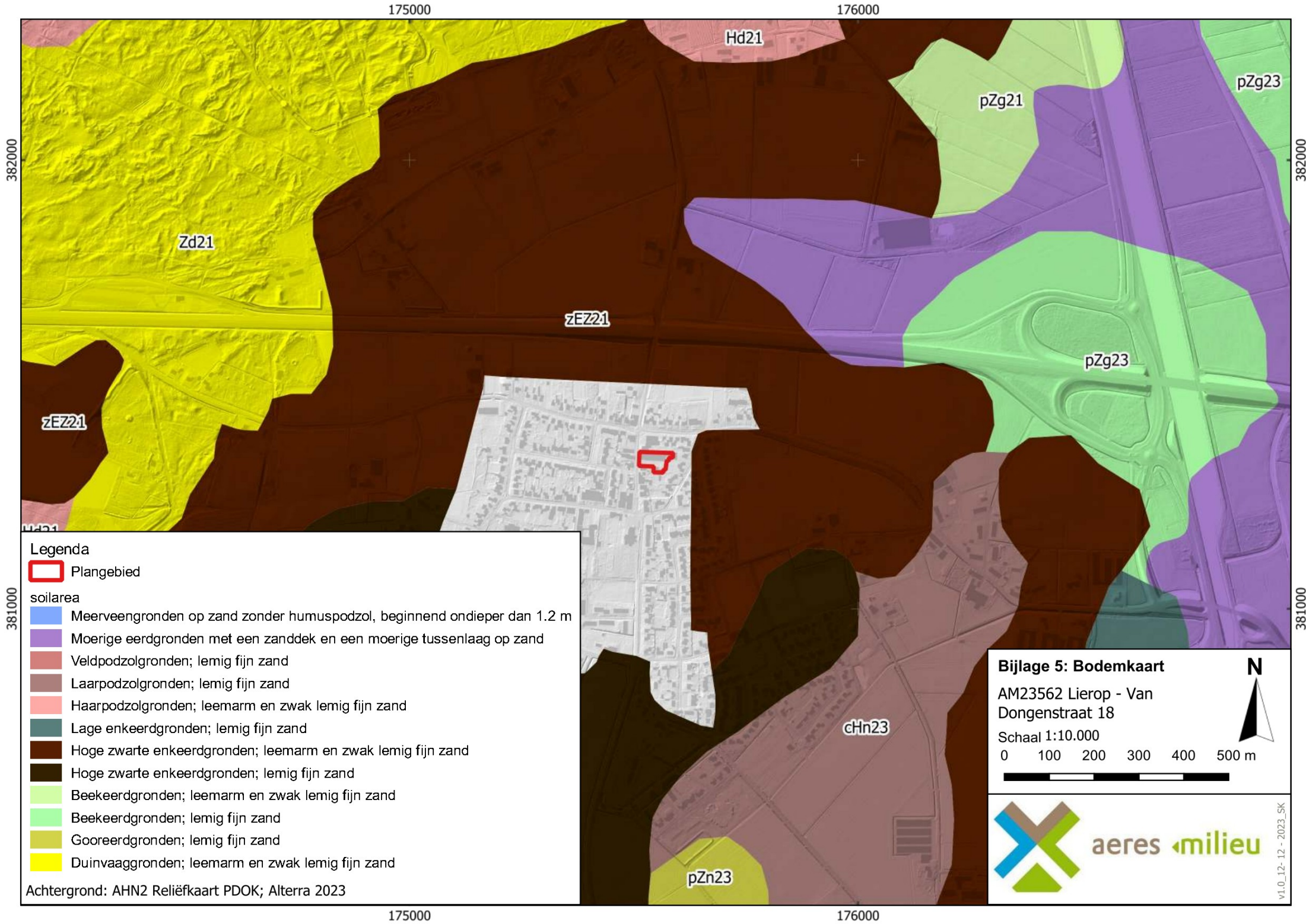
0 100 200 300 400 500 m

v1.0_12-12-2023_SK

Bijlage 5

Overzicht bodemkaart

Legenda

 Plangebied

soilarea

- Meerveengronden op zand zonder humuspodzol, beginnend ondieper dan 1.2 m
- Moerige eerdgronden met een zanddek en een moerige tussenlaag op zand
- Veldpodzolgronden; lemig fijn zand
- Laarpodzolgronden; lemig fijn zand
- Haarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Lage enkeerdgronden; lemig fijn zand
- Hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand
- Beekeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Beekeerdgronden; lemig fijn zand
- Gooreerdgronden; lemig fijn zand
- Duinvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand

Achtergrond: AHN2 Reliëfkaart PDOK; Alterra 2023

Bijlage 5: Bodemkaart

AM23562 Lierop - Van
Dongenstraat 18

Schaal 1:10.000

0 100 200 300 400 500 m

aeres milieu

v1.0_12-12-2023_SK

Bijlage 6

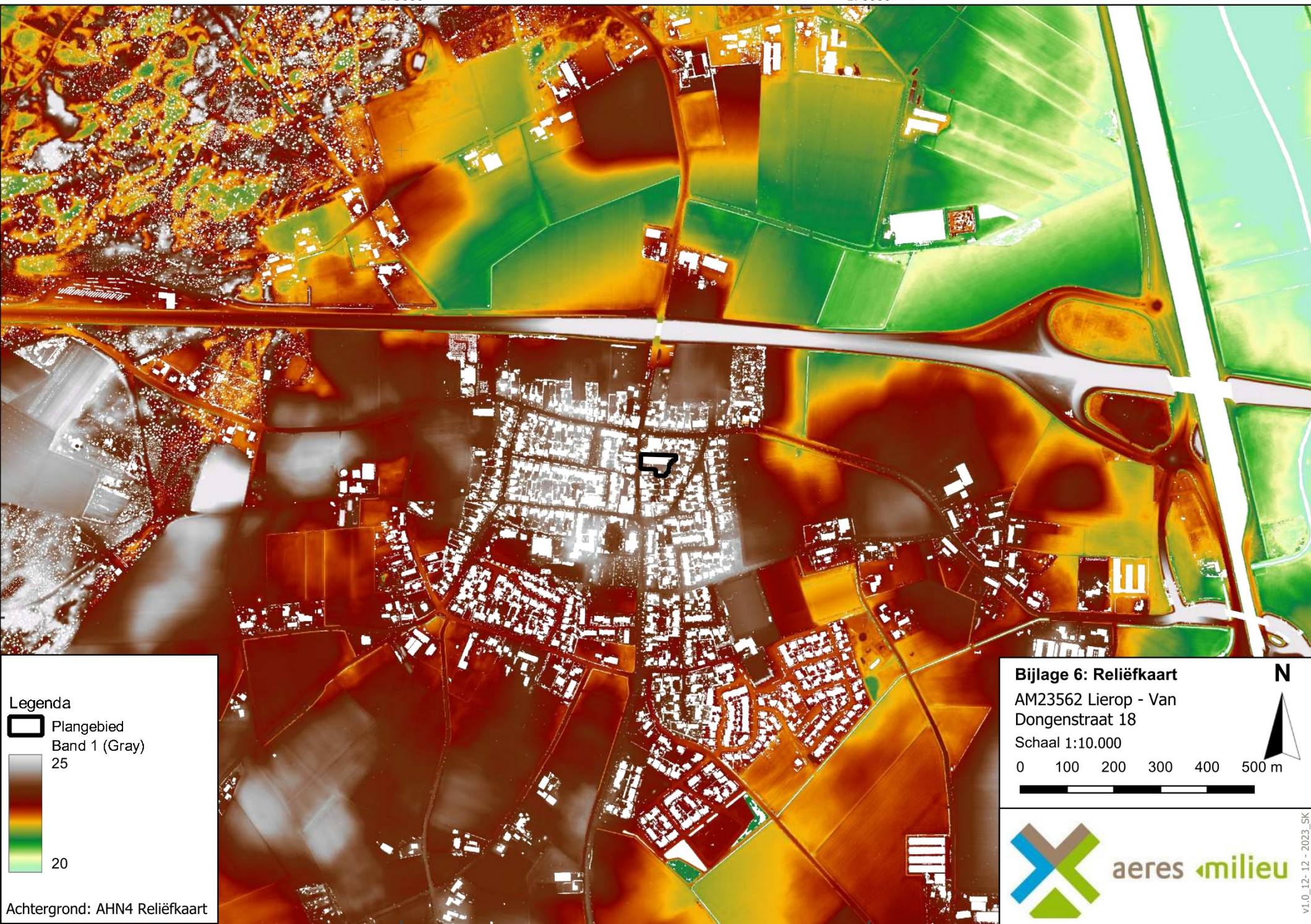
Reliëfkaart

175000

176000

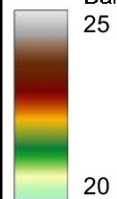
382000

381000

Legenda

 Plangebied
Band 1 (Gray)
25

Achtergrond: AHN4 Reliëfkaart

Bijlage 6: Reliëfkaart

AM23562 Lierop - Van
Dongenstraat 18

Schaal 1:10.000

0 100 200 300 400 500 m

aeres milieu

N

v1.0_12-12-2023_SK

175000

176000